

RIIGIKOGU

IV koosseis.

I istungjärk. 5. koosolek. 26. juulil 1929.

1. Riigikontrolöri valimine.
2. Eesti ja Poola vahel Tallinnas 19. veebruaril 1927 sõlmitud kaubanduse- ja laevanduselepingu lisaprotokollini kinnitamise seadus — II lugemisel.
3. Rahukogu kinnistusosakonna kantselei maksu seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.
4. Eesti vabariigi 1929./1930. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus — II lugemisel.
5. Eesti-Ungari vahelise kaubanduse- ja laevandusekonventsiooni kinnitamise seadus — II lugemisel.
6. Eesti ja Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu vahelise kaubanduselepingu kinnitamise seadus — II lugemisel.
7. Merest eraldatud riikide lipuõiguse tunnustamise deklaratsiooni kinnitamise seadus — II lugemisel.
8. Eesti-Soome vahelise väljaandmise konventsiooni muutmise protokollini kinnitamise seadus — II lugemisel.
9. Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 18.35 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Riigikontrolöri valimine.

Juhataja: Vanematekogult on ettepanek,

valida Riigikontrolöriks rkl. Karl Soonberg.

Riigikontrolöri valimise kohta ei ole kodukorras üldisest hääletamise viisist lahkumisevaid viise ette nähtud, seepärast sünnib valimine lahtisel hääletamisel.

O. Gustavson (stp): Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühm loeb täiesti õigustatuks nõude, et antud olukorras Riigikontrolöri koht peaks kuuluma sotsialistlikule

rühmale kui suurimale rühmale Riigikogus. Meie rühm seadis Riigikogu vanematekogus kandidaadiks Riigikontrolöri kohale endise Riigikontrolöri Aleksander Oina. Vastaskandidaadiks seati seal rkl. Karl Soonberg. Riigikogu Esimehe järelepärimisele teatasid rühmad oma seisukohad ülesseatud kandidaatide suhtes. Selgus, et kõik valitsuse koalitsiooni kuuluvad kodanlikud rühmad toetavad Karl Soonberg'i kandidatuuri ja et sotsialistliku rühma kandidaat läbi kukutatakse. Sotsialistlik rühm näeb selles aktsioonis oma vaidlematute õiguste järjekordset ignoreerimist. Aga ta teab, et see on paratamatu jätk selles kasuliku kauba kombinatsioonis, mis kannab härra Otto Strandman'i kabinetti. Kui põllumeeste kogud vastutasuks tööerakonnale loovutatud Riigivanema koha eest rahuldati Riigikogu Esimehe kohaga, siis ei või koondus loomulikult jääda ilma oma suutäiest — talle tuleb paratamata serveerida Riigikontrolöri koht. Konstateerides tõsiasi, et Riigikontrolöri koht antud olukorras on tehtud asjaks, mille uus koalitsioon kavatses anda välja koduse kontsessiooni alusel, teatab sotsialistlik rühm, et ta loobub oma kandidaadi seadmisest Riigikontrolöri kohale.

Juhataja: (Hääletatakse.) Riigikontrolöriks on valitud rkl. Karl Soonberg. (J. Vain, stp: Valitsevad ja ise kontrollivad.)

2. Eesti ja Poola vahel Tallinnas, 19. veebruaril 1927 sõlmitud kaubanduse- ja laevanduselepingu lisaprotokollini kinnitamise seadus — II lugemisel.

Väliskomisjoni aruandja A. Tupits.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel ühes redaktsiooniliste parandustega.

3. Rahukogu kinnistusosakonna kantselei maksu seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Jõeäär.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

4. Eesti vabariigi 1929./1930. a. kulude ja tulude lisacelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. Baars.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel ühes redaktsiooniliste parandustega.

5. Eesti-Ungari vahelise kaubanduse- ja laevandusekonventsiooni kinnitamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja J. Lõõtsalu.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel ühes redaktsiooniliste parandustega.

6. Eesti ja Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu vahelise kaubanduselepingu kinnitamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. Pung.

H. Sumberg (rhv, pealkirja puhul): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ratifitseerimisel oleva kaubalepingu sõlmimisel ja käsitlemisel peaks iseenesestmõistetavaks aluseks olema vastastikkuse põhimõte. Silmas pidades Nõukogude Venemaal valitsevat riiklikku ehitust ja majanduslikku olukorda, võib sõlmitud kaubalepingu aluseks võetud enamsoodustuse põhimõtet kokkukõlastada vastastikkuse nõudega ainult sel eeldusel, et kumbki pool toimetab teise maa-alal ainuüksi puht väliskaubanduslikke operatsioone. Nõnda ei võiks ratifitseeritud kaubaleping Nõukogude Vene kaubanduslikule esindusele Eesti siseturul mingisuguseid eesõigusi anda, mis seaksid halvemasse seisukorda Eesti kaupmeeskonda ja teisi kodanikke. Eksterritoriaalsuse õiguse kasutamine, mille kindlustab käesolev kaubaleping Nõukogude Vene kaubanduslikule esindusele ja selle juhtidele, ei tohiks teha võimatuks meie maksuasutustele tõeliku kontrolli Nõukogude Vene kaubandusliku esinduse kaubanduslike operatsioonide tulude maksustamisel.

Käesolev kaubaleping ei tohi Eesti kodanikke oma seaduslike õiguste kindlustamisel kohtuasutuste ees vähemsoodustatud olukorda asetada, kui seda oleks Nõukogude Vene kaubanduslik esindus: oma nõudmiste kohtuliku eelkindlustust Eesti kodanikkude vastu tohiks Nõukogude Vene kaubanduslik esindus kasutada ainuüksi sel korral, kui kohtuliku eel-

kindlustuse õigus Nõukogude Vene kaubandusliku esinduse vastu võimaldatud oleks ka Eesti kodanikkudele.

Pidades majanduslikku iseseisvust ja kaubanduslikku rippumatust Eesti riikluse põhi- alusteks, tuleb kindlasti nõuda, et Nõukogude Vene kaubalepingu teostamine ei tohi kõrvale kalduda tõeliku vastastikkuse aluselt.

Neil eeldustel ei taha rahvaerakonna rühm vastu hääletada Eesti-Nõukogude Vene kaubalepingu ratifitseerimisele.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel ühes redaktsiooniliste parandustega.

7. Merest eraldatud riikide lipuõiguse tunnustamise deklaratsiooni kinnitamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja J. Teemandi puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees J. Klesment.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel ühes redaktsiooniliste parandustega.

8. Eesti-Soome vahelise väljaandmise konventsiooni muutmise protokoll kinnitamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Lauri puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees J. Klesment.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel ühes redaktsiooniliste parandustega.

9. Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Lauri puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees J. Klesment.

Aruandja J. Klesment: See eelnõu anti Riigikogu poolt üldkomisjoni. Kuna komisjon võimalikuks ei leidnud seda eelnõu pikema kaalumise vastu võtta, andis ta selle alamkomisjoni, nii et selle eelnõu läbivaatamine Riigikogus sündida võib järgmisel istungjärgul. Seepärast teen ettepaneku,

eelnõu I lugemine katkestada.

Juhataja: (Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud.

Päevakord on läbi. Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 18.55 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).